

MESTO NITRA

Materiál na rokovanie Mestského zastupiteľstva v Nitre

Predkladateľ:	Marek Hattas, primátor mesta Nitry
Číslo materiálu:	883/2021
Názov materiálu:	Informatívna správa k príprave prihlášky do druhého kola akcie EHMK SR 2026
Spracovatelia:	Vladimír Ballay, vedúci OPaSR Marián Tesák, riaditeľ združenia Nitra 2026 Irena Lehocká, zástupkyňa riaditeľa združenia Nitra 2026
Napísali:	Marián Tesák, riaditeľ združenia Nitra 2026 Irena Lehocká, zástupkyňa riaditeľa združenia Nitra 2026
Prizvať:	Marián Tesák, riaditeľ združenia Nitra 2026
Dátum rokovania MZ:	24.06.2021
Dátum vyhotovenia:	08.06.2021

Návrh na uznesenie:	Mestské zastupiteľstvo v Nitre prerokovalo Informatívnu správu k príprave prihlášky do druhého kola akcie EHMK SR 2026 berie na vedomie Informatívnu správu k príprave prihlášky do druhého kola akcie EHMK SR 2026
----------------------------	---

Podpis predkladateľa:	Marek Hattas, v. r.
------------------------------	---------------------

Úvod – vízie a ciele, rozpočet kandidatúry Nitra 2026 a harmonogram projektu

Nitra ako kandidát na EHMK SR 2026 postúpila so spoločnou regionálnou kandidatúrou do druhého kola akcie. V druhom kole sa od kandidátov očakáva, že ďalej rozvinú umelecký program so silnou európskou dimenziou, prehĺbia strategické vízie a ciele kandidatúry a zlepšia konkrétne oblasti. Realizačná fáza pre víťazné mesto začne v roku 2022, bude pokračovať do roku 2026 a bude zahŕňať aj následné hodnotiace obdobie v roku 2027.

Porota hodnotí prihlášky podľa šiestich hlavných kritérií:

- 1. Príspevok k dlhodobej kultúrnej stratégii**
- 2. Kultúrny a umelecký obsah**
- 3. Európsky rozmer**
- 4. Dosah - účasť miestnych obyvateľov**
- 5. Manažment a riadenie**
- 6. Schopnosť dosiahnuť ciele**

Spolu s titulom mestá zvyčajne získajú cenu Meliny Mercouri a finančnú podporu Európskej komisie vo výške 1,5 milióna EUR, ktorá sa udeľuje jeden rok pred rokom titulu. Ministerstvo kultúry SR oznámilo už v roku 2020, že podpora vo výške max. 40 miliónov EUR bude venovaná investíciám do kultúrnej infraštruktúry v ocenenom meste (cez OP Slovensko, cieľ 5) a taktiež bude pridelená finančná podpora aj na realizáciu programu v meste (zatiaľ v neznámej čiastke, predpokladáme, že zo štátneho rozpočtu).

Väčšina rozpočtu EHMK je tvorená z mestských, regionálnych, národných a iných európskych zdrojov, ako aj zo súkromného sektora. Investície z verejného rozpočtu sú zvyčajne pomerne vysoké, ale skúsenosti ukazujú, že návratnosť investícií do miestnej ekonomiky je oveľa vyššia (príklad pri projekte Košice 2013 - doteraz jediné slovenské mesto s titulom EHMK - bol dopad 1,6 EUR na každé investované euro, 800 000 návštevníkov, vytvorených 771 nových pracovných miest).

Rozpočet projektu EHMK Nitra 2026 je 29 miliónov EUR na realizáciu projektu, tzv. operatívny rozpočet (kultúrny program, marketing, personálne výdavky a pod). Vklad mesta je na úrovni 5 mil. € v období 2020 – 2027 (od začiatku príprav kandidatúry až po víťazný rok 2026, resp. hodnotiaci rok 2027). Operatívny rozpočet projektu Nitra 2026 hodnotí komisia po prvom kole ako realistický. Prevádzku a realizáciu umeleckého programu bude „zastrešovať“ založené združenie Nitra 2026. Ako výhodná sa ukazuje možnosť prepojiť prevádzkové náklady Kreatívneho centra Nitra a projektu Nitra 2026 napr. pri realizácii umeleckého programu, umeleckých rezidenciách a pod., najmä v rokoch 2021 – 2023, ale aj v rokoch tzv. udržiateľnosti KC Nitra (2024 a neskôr).

Tabuľka č. 1: Príjmy/rozpočet na pokrytie prevádzkových nákladov projektu Nitra 2026

Celkové príjmy na pokrytie prevádzkových nákladov	Z verejného sektora (v eurách)	Z verejného sektora (v %)	Zo súkromného sektora (v eurách)	Zo súkromného sektora (v %)
29 000 000	27 500 000	95 %	1 500 000	5 %

Tabuľka č. 2: Príjmy/rozpočet z verejného sektora na pokrytie prevádzkových nákladov projektu Nitra 2026

	v eurách	v %
vláda SR	16 300 000	59 %
mesto Nitra	5 000 000	18 %
Nitriansky samosprávny kraj	5 000 000	18 %
EÚ (s výnimkou Ceny Meliny Mercouriovej)	1 200 000	5 %
Spolu	27 500 000	100 %

Tabuľka č. 3: Rozpočet mesta Nitry na pokrytie prevádzkových nákladov projektu Nitra 2026 po rokoch (2020 - 2027)

	v eurách	v %
2020	50 000	1 %
2021	200 000	4 %
2022	250 000	5 %
2023	400 000	8 %
2024	550 000	11 %
2025	1 050 000	21 %
2026	2 200 000	44 %
2027	300 000	6 %
Spolu	5 000 000	100 %

Rozpočet projektu EHMK Nitra 2026 je 63 miliónov EUR na kultúrnu infraštruktúru, tzv. rozpočet kapitálových výdavkov (vrátane verejných priestorov, zelenej a modrej infraštruktúry). Hlavnými infraštruktúrnymi projektmi kandidatúry sú:

- revitalizácia/rekonštrukcia Svätoplukovho námestia, Župného námestia a pešej zóny,

- obnova Mestského domu na Štefánikovej triede,
- Imaginárium Black Box (bývalá telocvična pri ZUŠ J. Rosinského, novostavba reflektujúca potreby ZUŠ a širšej verejnosti),
- Nitrianske záhrady (komunitné záhrady v jednotlivých mestských častiach, možnosť realizácie aj v regióne),
- Rieka a jej ľudia (revitalizácia nábrežia rieky na oddychovú zónu, možnosť realizácie aj v regióne),
- Mestská tržnica (obnova národnej kultúrnej pamiatky na kultúrno-spoločenské centrum),
- budovanie a rekonštrukcia lokálnych centier (v jednotlivých mestských častiach, napr. Lipa, Sandokan a pod.),
- Rolfesova baňa,
- amfiteáter na Zobore,
- CVČ Domino,
- športové parky v jednotlivých mestských častiach,
- sauna na kolesách a pod.

NSK a mestá v regióne doposiaľ nekonkretizovali svoje hlavné infraštruktúrne projekty, v kapitálových výdavkoch je rezerva práve na regionálnu infraštruktúru. Vklad mesta je na úrovni 5 mil. € v období 2020 – 2027 (od začiatku príprav kandidatúry až po víťazný rok 2026, resp. hodnotiaci rok 2027). Kapitálový rozpočet projektu Nitra 2026 hodnotí komisia po prvom kole ako realistický. Dôležitá je kvalitná predprojektová príprava (s možnosťou čerpať eurofondy na projektovú dokumentáciu z REACT-EÚ), príprava a organizácia architektonických súťaží a využitie rôznych zdrojov v novom programovom období.

Tabuľka č. 4: Príjmy z verejného sektora na kapitálové výdavky projektu Nitra 2026

Príjmy z verejného sektora na pokrytie kapitálových výdavkov	v eurách	v %
Vláda SR	9 000 000*	14 %
Mesto	5 000 000*	8 %
Kraj	5 000 000*	8 %
EU (okrem Ceny Meliny Mercouriovej)	44 000 000	70 %
Celkom	63 000 000	100 %

*vrátane spolufinancovania projektov z fondov EÚ

Kandidatúra Nitry na EHMK SR 2026 je regionálna, zapája celý Nitriansky kraj (so súhlasom všetkých miestnych samospráv, akt. je v príprave podpis Memoránd o spolupráci na projekte so všetkými mestami v kraji), s cieľom decentralizovať kultúru a kreatívny priemysel a podporiť udržateľný rozvoj celého regiónu. Rozpočet preto reflektuje aj potreby regiónu a počíta so spolufinancovaním mesta Nitry a Nitrianskeho samosprávneho kraja, štátu, súkromného sektora a európskych zdrojov.

Koncept prihlášky (vízie a ciele projektu)

Konceptom a témou prihlášky a programu Nitra 2026 je **Nitra ako Breaking Point / Bod zlomu**. Po diskusiách o Nitre s historikmi, aktívnymi obyvateľmi či nadšencami sme si uvedomili, že Nitra je bodom zlomu – v čase aj priestore. Historicky, ako najstaršie slovenské mesto, ktoré významne formovalo národnú a štátnu identitu Slovenska. Geograficky, keďže leží na rozhraní nížiny a vysočiny, medzi úrodnými poľami a nezdolnou prírodou. Etnicky, keďže tvorí hranicu medzi premiešaným juhom a homogénnejším severom. Spoločensky je zas miestom stretu progresívneho a prosperujúceho západu a konzervatívnejšieho, no nepoddajného východu. Breaking Pointom / Bodom zlomu je aj doba, v ktorej žijeme. Pretrvávajúca pandémia nás núti zamýšľať sa nad potrebami vzájomnej sociálnej závislosti a schopnosti kultúry spájať ľudí. Klimatická kríza nás vyzýva k prehodnoteniu nášho vzťahu s prostredím, ktorého sme súčasťou. Postfaktuálna doba zas volá po kultivovanom dialógu ako prostriedku hľadania cesty späť k zdravému a triezvemu uvažovaniu, k emancipácii a rovnosti; únik mozgov a migrácia po rozširovaní konceptu našej identity. Preto chceme Nitru zadefinovať ako Breaking Point, kde kultúra a umenie slúžia ako katalyzátory hľadania riešení. Ako priestor, kde sú nefunkčné vzťahy, mechanizmy, dogmy a idey konfrontované a prelomené, a znova zložené v lepšej a zdravšej podobe. Samozrejme, nie navždy (to by bolo trochu odvážne), ale pravidelne a systematicky.

Programové línie

Programový koncept Breaking Point je rozdelený do 3 ZLOMOV, z ktorých každý reflektuje jeden z problémov Nitry a jej okolia, no aj ďalších podobných európskych miest a regiónov.

Break the Cycle – Zlom kruhu – Identita

Identita je jednou z najväčších európskych tém, ktorá vďaka spoločenským zmenám podlieha nepretržitej reevaluácii. Nitra je najstarším slovenským mestom s viac ako tisícročnou históriou. Hoci sme na naše starodávne dedičstvo náležite hrdí, dokážeme si ho pripomínať až do úplného vyčerpania. Často pritom zabúdame na našu nedávnu minulosť a zároveň nedokážeme uvažovať nad tým, čo tvorí našu identitu v súčasnosti, či kde sa vôbec vidíme v budúcnosti. Break the Cycle (Zlom kruhu) je líniou, ktorá ponúka triezvy pohľad na našu minulosť s cieľom nájsť novú, inkluzívnejšiu a relevantnejšiu identitu mesta a regiónu, ktorá sa neopiera o prázdne legendy, ale o nadčasové idey a neustálu reflexiu prítomnosti.

Break the Silence – Zlom ticha – Dialóg

Bezprecedentná situácia, ktorej v súčasnosti čelíme, vyplavila na povrch jeden z najväčších problémov súčasnej spoločnosti. Jej atomizáciu. Obyvatelia Nitry, prisťahovalci, kultúrni aktéri... viac ako kedykoľvek predtým sa uzatvárame do bublín, v ktorých všetci uvažujú rovnako, alebo do absolútnej izolácie. My veríme, že riešením je prelomenie ticha – otvorenosť voči sebe samým a všetkým, s ktorými zdieľame spoločný priestor. Sme predsa mestom divadla, a to znamená dialóg. Vďaka nemu dokážeme prepojiť v súčasnosti rozdelené vrstvy spoločnosti a hľadať zdravé a systematické riešenia súčasných alebo budúcich problémov.

Break the Ground – Zlom zeme – Udržateľnosť

Udržateľnosť je jedným z najpoužívanějších termínov posledných rokov. Pre nás, “Nitrčanov”, však nie je ničím novým. Odjakživa sme boli starostlivými farmármi a pestovateľmi so silným putom k zemi a prírode okolo nás. V posledných desaťročiach však toto puto slabne. Dokážeme ho oživiť a využiť jeho princípy okrem vzťahu k prírode aj v pestovaní ľudského potenciálu? Break the Ground (Zlom zeme) je líniou, ktorá vníma udržateľnosť životného prostredia, tvorivú participáciu a rozvoj ľudského potenciálu ako jednu úzko prepojenú tému.

Harmonogram prípravy prihlášky Nitry do druhého kola akcie EHMK SR 2026 (rok 2021)

1) Konzultačná časť

- pokračovanie konzultácií so zahraničnými expertmi, zahraničnými partnermi z víťazných miest EHMK, s kandidátmi na titul a inými umeleckými a programovými partnermi,
- individuálne konzultácie s univerzitami, samosprávami v regióne, VÚC, významnými kultúrno-vzdelávacími inštitúciami a organizáciami, nezávislými aktérmi,
- návšteva zahraničných miest a prehĺbenie spolupráce,
- vytváranie spoluprác pri konkrétnych konceptoch projektov.

2) Organizácia a sieťovanie

- apríl 2021: založenie záujmového združenia právnických osôb Nitra 2026 so sídlom na Farskej ulici č. 5 v Nitre s vlastnou organizačnou štruktúrou a transparentným účtom,
- jún 2021: posilnenie kapacít tímu na prípravu druhokolovej prihlášky – marketingová špecialistka, účtovník, projektový/á manažér/ka junior,
- celý rok 2021: pokračovanie v rozpracovaní Bid Booku s pomocou pracovných skupín, organizácia participatívnych stretnutí s rôznymi cieľovými skupinami,
- vytvorenie siete dobrovoľníkov, diváckej rady, siete medzinárodných a regionálnych partnerov.

3) Mapovanie

- dopracovanie mapovania aktérov KKP v Nitre, spokojnosti verejnosti s kultúrnou ponukou v meste a potrieb kultúrnych aktérov,
- máj 2021: schválenie Akčného plánu 2021 – 2022 ku Stratégii rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre (2021 - 2031),
- workshopy s architektmi, urbanistami s cieľom mapovať problémy, príležitosti, brownfieldy,
- priebežne: zber socio-demografických dát, mapovanie zvykov a profilov divákov.

4) Objavovanie

- detailnejšie rozpracovanie jednotlivých tém a programových línií kandidatury,
- priebežne: menšie umelecké intervencie, ktoré pomôžu pochopiť problémy a navrhnu reflexie pre prihlášku, komunikácia s verejnosťou a prezentácie vo verejnom priestore, mapovanie komunít, diskusie a aktivity pre porozumenie potrieb verejnosti. Prezentácia Nitry ako finalistu súťaže na EHMK 2026 v slovenskom a európskom kontexte.

5) Výzvy a kultúrne laboratórium

- pokračuje akcelerátor nápadov NITRO: výzva na predkladanie návrhov pre projekt, tvorba nových myšlienok a riešení, určená pre aktérov z celého regiónu (Nitrianskeho kraja),
- dotačná schéma mesta Nitry pre kultúru (v roku 2021 vo výške 170 000,- EUR) podporí prioritne umenie vo verejnom priestore, oživenie pešej zóny, zviditeľnenie Nitry na Slovensku a činnosti zamerané na rekonštrukciu a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamätihodností,
- jún 2021: súťaž Nitra budúcnosti pre žiakov a študentov ZŠ a SŠ v meste.

6) Mobilita a vzdelávanie

- zahraničné návštevy ostatných držiteľov titulu EHMK a partnerov, rozvoj konkrétnej spolupráce na umeleckých programoch, výmena skúseností (aj online stretnutia),
- priebežne: vytvorenie a pripojenie sa k európskym kultúrnym sieťam, podpora lokálnych organizácií a medzinárodných výmen.

7) PR aktivity

- doplnenie web stránky nitra2026.sk/eu, rozpracovanie vizuálnej identity,
- priebežne: tvorba eventov, aktivít v meste a v regióne, tvorba participatívnych mini-projektov, merch Nitra 2026.

Potrebné výstupy pre druhé kolo kandidatúry Nitry na EHMK SR 2026:

- potvrdenie partnerstiev v regióne: samosprávy v Nitrianskom kraji, NSK (potrebné uznesenia zo zastupiteľstiev, príp. podpísanie Memoranda o spolupráci),
- potvrdenie medzinárodných partnerstiev cez tzv. Letter of Intent,
- október 2021: odovzdanie druhokolovej Prihlášky Nitry na EHMK SR 2026, tzv. Bid Booku, na Ministerstve kultúry SR (100 strán), november 2021 návšteva odbornej medzinárodnej komisie, december 2021 prezentácia/obhajoba Bid Booku a výhlásenie víťaza EHMK SR 2026.

Dôvodová správa

Na základe uznesenia Mestského zastupiteľstva v Nitre č. 56/2020-MZ, ktoré schválilo prípravu a predloženie prihlášky mesta Nitry do akcie Európskej únie „Európske hlavné mesto kultúry“ (ďalej len EHMK) v Slovenskej republike na rok 2026, je podľa pokynov uvedených v tzv. Bid Book (prihláška do akcie EHMK 2026 alebo tzv. dokumentácia k projektu) a podľa odporúčaní komisie z prvého kola hodnotenia **nutné ešte pred podaním prihlášky do druhého kola opätovne potvrdiť mestským zastupiteľstvom:**

- **vízie mesta na roky 2021 – 2026 (plus rok po získaní titulu, tj. rok 2027, tzv. hodnotiace obdobie) v oblasti kultúry**, kreatívneho priemyslu, vzdelávania, rozvoja komunít, adaptácie na klimatické zmeny a ďalších, ktoré sú predmetom koncepcie projektu Nitra 2026. Všetky ciele a vízie projektu sú v prvokolovom Bid Booku dostupnom na [EHMK_Bidbook_Digital_SK.pdf \(nitra2026.eu\)](#), resp. sú podrobne rozpracované v Informatívnej správe o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026 a Mestským zastupiteľstvom prerokované. Podľa uznesenia Mestského zastupiteľstva v Nitre č. 65/2021-MZ berie MZ na vedomie spomínanú Informatívnu správu. Dlhodobé vízie a ciele projektu Nitra 2026 sú reflektované a schválené MZ v Nitre v Stratégii rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre (2021 – 2031), rovnako aj v Akčnom pláne NK31 na roky 2021 – 2022;

- **predpokladané finančné záväzky** vyplývajúce z potenciálneho víťazstva mesta v akcii EHMK SR 2026 a ich dopad na rozpočet mesta Nitry ako žiadateľa pre akciu EHMK 2026 v rokoch 2021 – 2026 (plus rok po získaní titulu, tj. rok 2027, tzv. hodnotiace obdobie). Rozpočet projektu Nitra 2026 je rovnako ako vízie uvedený v Bid Booku, str. 44 – 48, a je súčasťou Informatívnej správy, ktorú zobralo MZ v Nitre na vedomie (uznesenie č. 65/2021-MZ). Rozpočet projektu EHMK Nitra 2026 je 29 miliónov EUR na realizáciu projektu, tzv. operatívny rozpočet (kultúrny program, marketing, personálne výdavky a pod) a 63 miliónov EUR na kultúrnu infraštruktúru (vrátane skvalitnenia a revitalizácie verejných priestorov, zelenej a modrej infraštruktúry). Mesto Nitra by malo projekt spolufinancovať a z vlastných zdrojov prispieť na prevádzku ako aj infraštruktúru po 5 mil. €.

Termín na podávanie prihlášok v akcii EHMK SR 2026 druhé kolo je stanovený Ministerstvom kultúry SR ako RO/Riadiacim orgánom na október 2021. Víťaz bude vyhlásený v decembri 2021.

Mesto jednoznačne deklaruje svoju podporu projektu Nitra 2026 vyššie spomínanými uzneseniami z MZ, podpísaním Memoranda o spolupráci pri projekte s NSK a najmä založením záujmového združenia právnických osôb Nitra 2026 (uznesenie č. 66/2021-MZ). Hlavným cieľom združenia Nitra 2026 je zabezpečiť vypracovanie prihlášky Mesta Nitry na súťaž o EHMK; vytvoriť podmienky, aby Mesto Nitra bolo zvolené za Európske hlavné mesto kultúry 2026 a v prípade zvolenia Mesta Nitry za EHMK zabezpečiť implementáciu projektu EHMK - najmä tvorbu programu, posudzovanie podaných projektov, hodnotenie, monitoring a zjednocovať a koordinovať aktivity miestnych a regionálnych subjektov, ktoré sa rozhodnú zapojiť do programu EHMK. Mesto ako zakladajúci člen združenia podporilo činnosť združenia iniciálnym príspevkom vo výške 170 000 €. Aktuálne požiadalo o vstup do združenia NSK s deklarovanou výškou iniciálneho príspevku 20 000 €.

NSK ani mestá v regióne doposiaľ nekonkretizovali svoje spolufinancovanie projektu ani hlavné vízie a infraštruktúrne projekty, preto je zložité presne nastaviť rozpočet projektu. Ten sa bude meniť do septembra 2021, ešte výraznejšie však v prípade víťazstva kandidatúry Nitry na EHMK SR 2026.

Komisia MZ v Nitre pre kultúru a kreatívny priemysel na svojom zasadnutí 08.06.2021 prerokovala Informatívnu správu k príprave prihlášky do druhého kola akcie EHMK SR 2026 a odporúča ju vziať MR v Nitre na vedomie.